

Pospíšil, Ivo

Slovníková biobibliografická příručka s literárněhistorickou a teoretickou ambicí

Slavica litteraria. 2011, vol. 14, iss. 2, pp. 168-169

ISSN 1212-1509 (print); ISSN 2336-4491 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115833>

Access Date: 02. 12. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

siejszego silna jest tradycja strukturalistyczna, ale także kulturalistycznie zorientowane badania nad historią środkowo- i wschodnioeuropejskiego literaturoznawstwa.

Rację ma więc autorka, gdy postuluje kontekstualizację historii wiedzy o literaturze. Paradygmat kulturalistyczny staje się w tej optyce nie tylko tymczasową modą, co raczej koniecznością i szansą dla nauk humanistycznych i społecznych¹⁶. Szansą przed – z jednej strony – popadnięciem w niezrozumiały i nic nie wnoszący bełkotliwy „post-modernizm” staczający się po równi pochyłej w stronę zidiosynkratyzowanego języka, z drugiej zaś – przed nieskutecznymi i bezsensownymi próbami pozytywistycznego i scjentystycznego z ducha unaukowienia humanistyki. Tak więc i w odniesieniu do samej książki *Literaturoznawcze dyskursy możliwe* zastosować można jedną z jej myśli przewodnich, iż radykalne zmiany, które dokonały się w literaturoznawstwie drugiej połowy XX wieku (druga awangarda) mają swoje korzenie przede wszystkim w nauce okresu międzywojennego (pierwsza awangarda), pochodzą właśnie z terenów Europy Środkowej i Wschodniej. Także kontekstualne, historyczne, kulturoznawcze i kulturalistyczne podejście do nauki już w latach 30. XX wieku było uprawiane w Polsce, przez Flecka czy np. Kazimierza Ajdukiewicza. Jest to dziedzictwo, z którego można (i trzeba) obficie czerpać i tym samym wkroczyć w obręb najważniejszych przemian współczesnej humanistyki.

Z perspektywy polskiej istotne są wyjątkowość i prekursorski charakter omawianej książki, zaś z punktu widzenia slawistyki i komparatystyki środkoeuropejskiej wyraźne są braki dotyczące literaturoznawstwa np. czeskiego czy słowackiego. Nie zmienia to jednak faktu, że pojawienie się pracy tak rozległej, wielowątkowej, odkrywającej zapomniane tradycje, nie stroniącej przy tym od nowoczesnych rozstrzygnięć teoretycznych, jest krokiem w dobrą stronę. Czas teraz, by tak zarysowany projekt został wypełniony treścią, by rozrzucone w książce tropy zostały wyeksplorowane.

Adam F. Kola

SLOVNÍKOVÁ BIOBIBLIOGRAFICKÁ PŘÍRUČKA S LITERÁRNĚHISTORICKOU A TEORETICKOU AMBICÍ

Patrik Šenkár: *Slovenská poézia, próza a dráma po roku 1989 alebo 89 autorov po roku 1989*. Univerzita Konštantína Filozofa v Nitre, Fakulta stredo európskych štúdií, Katedra areálových kultúr, Nitra 2011. 176 s. ISBN 978-80-8094-898-6.

Knižka nitranského a komárenského literárniho vëdce není tradičním literárněhistorickým výkladem slovenské literatury posledních více než dvou desetiletí, ale vlastně lexikografickou příručkou, která však v podstatě literárněhistorický a kritický přehled doplňuje. Jednak na počátku každého oddílu, jenž představuje tři literární druhy podle klasicistického kánonu, jsou stručné historické přehledy, jednak o tom autor v úvodu

¹⁶ A. Szahaj, *Zniewalająca moc kultury. Artykuły i szkice z filozofii kultury, poznania i polityki*, Toruń 2004; A.F. Kola, *Nie-klasyczna komparatystyka. W stronę nowego paradygmatu*, „Teksty Drugie” 1-2/2008, s. 56–74; M. Dąbrowska-Partyka, *Literatura jako metajęzyk kultury*, „Studia z filologii polskiej i słowiańskiej” 40/2005, s. 287–296; *Kulturowa teoria literatury. Główne pojęcia i problemy*, red. M.P. Markowski, R. Nycz, Kraków 2006.

píše a tak nás se svým pojetím seznamuje. Důležitá je v tomto ohledu kapitola Situácia v slovenskej literatúre po roku 1989, kde se mapují i organizační formy slovenské spisovatelské obce a tzv. literární život včetně vydavatelské aktivity.

Autor má ovšem své priority osobní, subjektivní, vkusové, ale i ty dané objektivně. Více textu pak přirozeně věnuje autorům, jejichž tvorba začala nebo se zásadně utvářela právě v období po roce 1989 a které i přesahují hranice slovenské literatury, zejména ve směru slovensko-maďarském; to je jistě významný pozitivní, řekli bychom až areálový rys knížky. Nehledě na složitý ráz publikace vystihl autor velmi dobře i problém návaznosti na předchozí období u spisovatelů, jejichž tvorba má své jádro spíše před rokem 1989. Problém je věcně orientační: knížka by si zasloužila jmenový rejstřík s uvedením odkazů, kde najdeme toho nebo onoho spisovatele; takto s tím máme značné potíže a musíme je v jednotlivých oddílech dohledávat. Výborně autor vystihl i typologii literární tvorby: například v případě poezie mluví o pěti skupinách tvůrců (vliv Miroslava Válka, Osamělých běžců, návaznost na katolickou modernu, generace negující předcházející vývoj, neofeministické autorky). Šenkýř vlastně pokrývá všechny podstatné i méně podstatné jevy slovenské literatury od „moderních klasiků“ (Vojtech Mihálik, Miroslav Válek, Milan Rúfus, Lýdia Vadkerti-Gavorníková, Ľubomír Feldek, Štefan Moravčík, Peter Repka, Ivan Štrpka, Ivan Laučík aj.) po mladší, ale již zavedené generace (Kamil Peteraj, Ján Zambor, Dana Podracká, Ján Buzássy, Mila Haugová, Milan Richter, Vojtech Kondrót aj.) až po „hvězdy“ tohoto období (Daniel Hevier, Erik Jakub Groch, Stanislava Chrobáková-Repar, Peter Macsovszky, Nóra Ružičková, Andrej Hablák aj.) Totéž následuje v oddíle prózy (Dominik Tatarka, Ladislav Mňačko, Ladislav Ťažký, Anton Hykisch, Peter Ferko, Alexander Halvoník, Ján Tužinský, Peter Andruška, Milan Hvorecký, Ján Lenčo, Ján Johanides, Peter Jaroš, Ladislav Ballek, Pavel Vilikovský, Pavel Hruz, Dušan Mitana, Viliam Klimáček, Peter Pišťanek, Václav Pankovčín aj. Drama je objektivně popelkou, ale i tu autor výstižně pojednal o divadelním životě v zmíněném období a neopomněl nikoho významného (Osvald Zahradník, Ján Solovič, Eva Maliti-Fraňová aj.).

Důležité je, že Šenkár pojednává o literatuře po roce 1989 opravdu sine ira et studio, zklidněle a bez emocí s tím, že současně neskryje své vidění a preference. Když k zdatilosti realizované koncepce připočteme autorův živý jazyk a styl, je nesporné, že před sebou máme dobrou práci, která vzbudí zaslouženou pozornost i mimo Slovensko.

Ivo Pospíšil

DĚJINY NĚMECKÉHO PŘEKLADU V POLSKU JAKO ZPROSTŘEDKOVATEL SLOVANSKO-NESLOVANSKÝCH VZTAHŮ VE STŘEDNÍ EVROPĚ

Literatura niemiecka w Polsce. Przekład i recepcja. Red. Eugeniusz Czaplejewicz – Janusz Rohoziński. Akademia Humanistyczna im. Aleksandra Gieysztora, Pułtusk, 2009. 336 s.

Sborník *Literatura niemiecka w Polsce. Przekład i recepcja* vydaný soukromou univerzitou v Pułtsku s finanční podporou fondu Polsko-německé spolupráce vzorně připravili zkušení editoři a literární vědci Eugeniusz Czaplejewicz a Janusz Rohoziński, emeritovaní profesoři z Varšavské univerzity. Sborník, který využívá teoretických pod-